

ΕΚΛΕΚΤΕΣ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΤΟΥ Κ. Κ. ΦΑΛΤΑΓΓΙΣ

Η ΑΓΝΩΣΤΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ

Β'. Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης έγραφε κατά τον πιο παραδόξο τρόπο. Έκαινο το λέει εγράφε στο γόνυ του, το εφάρμοζε ο μεγάλος μας διηγηματογράφος στην πραγματικότητα.

Έβαζε το ένα του πόδι πάνω στο άλλο, ή κοιτούσε το χροιά στο γόνυ και έγραφε έτσι με το πόδι. Το μυστικό δικτυό του δεξιού του χροίου είχε γίνει ένα κλώσ από το χράσμι. Γράφοντας, χαϊνόσε και το χροίο, γιατί κοινούσε το πόδι και συγχρόνως κάποιον ψαλμό. Είνε μάλιστα περιεργό πως κατόρθωνε να γράφει και συγχρόνως να φέλι, χωρίς να δυσκολεύεται από τη διπλή αυτή προσπάθεια.

Τα περισσότερα χρόνια της ζωής του τα έζησε ο Παπαδιαμάντης στη συνοικία του Ψαρού. Και όπως όλοι μιλούν για τη Δεξαμενή. Στην πλατεία της Δεξαμενής ο Παπαδιαμάντης έσυνεχε κατά τα τελευταία του χρόνια, ενώ τα πιο παλιά και τα πιο πολλά χρόνια τα πέρασε στο Ψαρό.

Καί το εστιατόριο που έτρωγε, και το καφενείο, και ή ταβερνούλα που έπερνούσε τα βράδια του, ήταν στή συνοικία αυτή. Και ή έκκλησία σου επί τούσα χρόνια έφυλλε ο Παπαδιαμάντης, ο Άγιος Ελισσαίος, στην ίδια σχεδόν άκρωνα θρίσεται, κάτω απ' την Αχράστου.

Καί το σπίτι του Παπαδιαμάντη γ' αυτό στο Ψαρό θρίσεται, ζωντανή στην έκκλησία των Άγιων Αγαγύρων.

ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ

Το δωμάτιο του ήτο ένα από τα πιο μικρά δωμάτια του ισογείου να άδαζον. Μόλις χωρούσε σ' αυτό ένα γραβιά και μια καρέκλα. Η Ξαφενιά του δεν ήταν καλή-καλή δύο έπιπλα. Είχε δε και μια άλλη ιδιότητα το δωμάτιο αυτό. Άντις για πόδα, είχε ένα παράθυρο από το είδος αυτών που ανεβοκατεβαίνουν τα τζαμιά τους και έφροντα ανεβένιας.

Ο Παπαδιαμάντης ανέβαινε το ένα τζαμί και έπιτανε στην καμαρούλα του, σβένοντας λίγο. Κατά τον ίδιο τρόπο έβγαινε έξω από το δωμάτιο. Νοιά πέρνονε δοξαριές τρεις, αλλά ή μικρή Γιάννα, ή ιδιοκτήτρια, είχε κ' άλλα τετρά. Έπλενε τα ποτήρια του Παπαδιαμάντη.

Ο υπάλληλος Γιάννης, ο ιδιοκτήτης του σπιτιού αυτού κ' ή μικρή Γιάννα, ή γυνάικα του, ήταν Ύδαρια. Ο γέρος φορούσε τη βράικα του και το φέσι, το οποίο τις μέν καθήμενες, τό είχε κατεβαστό, τις δε γριότες τοιροιάσ. Την μικρή Γιάννα την έλεγαν, λόγω της ηλικίας της, και Μπάκτο.

Ο Παπαδιαμάντης την αποκαλούσε συνήθως:

Θειά Μπάκτο.

Τα περισσότερα ανέξοδα της ζωής του Σκιαθίτη διηγηματογράφου τα ήξερε άσφαλώς το αγαθό αυτό ζευγάρι των γριωπιών Ύδαριων, στο σπιτάκι των οποίων είχε ζήσει χρόνια και χρόνια ο Παπαδιαμάντης γ' ένα γραβιά και χωρίς έπιπλα.

Είνε μεγάλο μυσικό! Έλεγε με θαυμασμό ο υπάλληλος Γιάννης, Γλωσσα δεν του ξεφενίγει. Έμιασε και Άρδα-νίκα!..

Πραγματικά έπειτα από την πολυχρόνιο συνεισίση του με τους γέρονες Ύδαριους, ο Παπαδιαμάντης είχε μάθει και λίγα αρθρανικά.

Ίσού τώρα και μια λεπτομέρεια, ή οποία έχει μείνει άγνωστη: ο Παπαδιαμάντης δεν ζούσε από την διηγηματογραφική και πραγματική του μόνον δουλειά. Παρέδιδε σέ διάφορα σπία γαλλικά και άγγλικά.

Ήξερε και τις δύο γλώσσες θαμιάσια και τις είχε μάθει μόνος του. Πολύ λίγο Έλληνες είχαν την μεταφραστική πείρα του Παπαδιαμάντη.

Ήξερε δε τόσο καλά τις δύο αυτές γλώσσες, ώστε κάποτε σέφτηκε, πεζόμενος και από τους συγγενείς του, να δώσει εξετάσεις για να πάει διάλοια καθηγητό των γαλλικών και να διοριστή.

Το είχε μάλιστα αυτό σέ μεριζούς πατριώτες του και γριωστούς του, οι οποίοι έχάρηκαν πολύ.

— Να το κρίνεις, κ' ο Αλέξανδρος, του είπαν. Θα πάωους ένα αίγρο μιστό.

Έπερνούαν λοιπόν να δώσει εξετάσεις, αλλά ο Παπαδιαμάντης διαρκώς ανέβαινε και τελικώς αποφάσισε να μη δώσει!

— Ποιος να με εξετάσει! είπε. Η εξεταστική επιτροπή είχε τέτοια που θέλανε να της... δώσω ένα λίγα μαθήματα προηγουμένους. Τα ίδια όμως είχε πάθει, στα καλύτερά του χρόνια, και με την φιλολογία, στην οποία ήταν έγγεγραμμένος. Δεν έδωσε ποτέ εξετάσεις, γιατί έλεγε πως οι καθηγητά του θα τον εξήτασαν, ήσαν ανώτερα απ' αυτόν.

Γιατί ο Παπαδιαμάντης δεν είχε άλλος τεραστία πόρραση και γριωσεις και χροιά. Ήταν έλεηφάνος για τός γριωσεις του και για την άξια του. Όσο πατενός και άλλος έφαινονταν, τόσο άσηφάνος και ένοιαστής ήταν. Θ' αναφέρω εδώ ένα περιστατικό, για να δείξω την έλεηφάνια του ποιήσανε πολλές φορές στο άζωο.

Κάποτε ο Παπαδιαμάντης παρέδιδε άγγλικά στην κόρη ενός κλονιστογράφου έμπορου. Μιά μέρα που είχε τελειώσει το μάθημα, κατέβηκε τις σκάλες του σπιτιού, ενώ ο έμπορος ανέβαινε.

Ο Παπαδιαμάντης περμένε να τον χαρμεστή πρώτος ο έμπορος. Μα κ' ο έμπορος περμένε, γρίναιτα, να χαρμεστή πρώτος. Έτσι, ούτε ο ένας, ούτε ο άλλος έχάρησαν.

Ύστερα απ' αυτό, ο Παπαδιαμάντης δεν έχαιπάτησε στο κλωνιστο σπία κ' έχασε ένα μάθημα απ' το οποίο έπληρωνοτε πολύ καλά.

Ο έμπορος μάλιστα έστειλε ανθρώπους να τον ζητήσουν, έζητησε και συγχρόνως, αλλά ο Παπαδιαμάντης έστάθηκε άμετακίνητος.

Και δεν τό έκανε από παραξενιά, αλλά από την έλεηφάνια του χαρμεστήρος του.

Ακριθός μάλιστα γ' αυτό ζούναζε άλλουζους ανθρώπους και στην Αθήνα και στην Σκιάθο. Ήξερε ότι αυτοί τον έσέβοντο και ανεγύριζαν την έλεηφάνη του.

Απ' τούς στενωτέρους φίλους του Παπαδιαμάντη ήταν κ' ο βιβλιοκδότης Κοκκοσουλίνος που είχε τό κατόστημά του στην όδον Βίσηας. Ο Κοκκοσουλίνος είχε έπιμισίσει πολύ τον διηγηματογράφο και τον είχε ζητήσει για γιωπό στην κόρη του.

Ο Παπαδιαμάντης όμως του τό έέκοψε μά για πάντα:

— Δεν θα παντρευθώ ποτέ! του είπε.

Κ' ένα άλλο σχετικά περιστατικό άγχήσεος του Παπαδιαμάντη έχομε ν' αναφέρουμε:

Στα 1886—1887 ο έπίσκοπος Χαλκίδος Κριμάνης, είχε πάει στη Σκιάθο κ' έμεινε στο πατρικό σπίτι του Παπαδιαμάντη. Ο πατέρας του Παπαδιαμάντη έξοδσε τότε.

Μιά μέρα λοιπόν ατάνω στο τριεζέλι ήτο ο δεσπότης:

— Να βρούμε καμιά Ρεβέζα να δώσουμε του Αλέξανδρου για να μη χαθή τ' όνομα του Παπαδιαμάντη.

Ο Παπαδιαμάντης όμως έθήμωσε.

— Γ' όνομά μας, άπίγησε, δεν θ' άκουστή από τη Ρεβέζα. Θα τό κάνω έγώ ν' άκουστή!..

Ο δεσπότης ζήτησε συγγνώμη και τό έπεσιόδιο έλήξε. Λείγει όμως και από τον έλεηφάνο χαρακτήρα του Παπαδιαμάντη.

Σ' ένα μικρό παιδί, που είχε δώσει ο πατέρας τους στον Παπαδιαμάντη και στον αδελφό του Γιώργο, όταν ήταν μικροί, θρίσεται διάφορα πράγματα και παιχνίδια. Το μισονάκι αυτό τό είχαν χωρίσει στη μέση οι δύο αδελφοί. Ο Γιώργος που ήταν παιδί ζωηρό, φιλόνεμο, τού καμιά, έχαινε και φίλαγε και μέσα τοιχεράκια, κανονικά φρέσκια, μαζαρία και μ' αυτά άπληχόλιτο διαρκώς.

Ο Αλέξανδρος, αντίθετος, είχε μέσα στο παιδί μικροσκοπικά άμια, θημιάτα, λιθάνα, έκκλησιαστικά φυλλάδια. Το παιχνίδι του ήταν να ντύνεται παλάς, να φέλι και να θημιάζει. Την Ιερουσαλήμ αυτή κλείσ διηγήσε σ' όλα τα χρόνια της ζωής του.

Από τα ξη παιδιά που είχε γέννησε ή μητέρα του Παπαδιαμάντη, ζών σήμερα στη Σκιάθο, τό μεγαλύτερο παιδί, ή Ουρανία, χήρα, που

Τό πότισμα

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΣΕΡΒΙΑΣ

Ο ΤΑΦΒΕΛ ΚΙ' Η ΑΔΕΛΙΝΑ

Ο Τάφβελ κι' η πολυγαμημένη του Αδελίνα παίζουν σ' ένα νησί χρυσά ξάνα.

Την πρώτη φορά ποθήσαν το ξάνα, κέρδισε ο Τάφβελ. — Άκουσε, περιήσαν Αδελίνα, της είπε, από που θα σου πάω.

Πόσον καιρό θα μείνης κόρη καρτερώνας με να γυρίσω; — Θάτρεσε να ζητήσω τη συμβουλή των γονιών μου. Μά ας είναι, θα σε περιμένω όλο χρόνο...

Ο Τάφβελ διαβάζει τον λόγο του και αποχωρείται χίλιες φορές την Αδελίνα την περιήσανη.

Τού είχε υποσχεθεί πως θα τον καρτερώσε όλο χρόνο, μα αυτή δεν μπόρεσε να περιμένη ούτε δύο μήνες.

Ο Τάφβελ έφυγε με το ζάκι του κι' η Αδελίνα παντρεύτηκε έναν έμπορο.

Απάνω στα όλοιο χρόνο ο Τάφβελ ξεκινάει για την πατρίδα του και στα έννη φτάνει στον τόπο του.

Αράζει το ζάκι του στην ακροαριά και βλέπει έναν έμπορο που στέκεται κοντά στον άσπρο άμμο.

— Για πές μου, καλέ και πλούσι έμπορε, τον φουτάει, τι γίνεται η Αδελίνα, η αγαπημένη μου άσρα θουσιανιά;

— Σήμερα δεν ξέρω τί γίνεται. Έφες όμοιο κοιμήθηκα μέσα στην άγκαλιά της τη χιονιάτη...

Ο Τάφβελ βγάζει τότε το φοβερό παθί του και τον κοιτάει με χέλια και τη χέρια του έμπορου.

— Έπειτα τραβάει κατά το σπίτι της Αδελίνας και σε λίγο βρίσκεται όρθος μπροστά της.

— Για πές μου, περιήσανη Αδελίνα, της είπε, τι έφες και τρέχει γάλα από τον κόρφο σου;

— Ο άδελφός μου θέλησε να με ζωοκαθάσει και ποήρησε πάνω στον κόρφο μάρα, το άποζώνεται.

— Αυτό τα πράγματα δεν μοιάζουν. Αδελίνα, η ήπια είναι ξανθή και το γάλα είναι άσπρο...

Κι' ο Τάφβελ βγάζει το φοβερό παθί του και με μιές σποτώνει την Αδελίνα την περιήσανη.

— Έπειτα διαβάζει τον λόγο του και τρέχει γρηγορότερα από ποθί.

Τρέχει γρηγορότερα απ' τον άντρα...

Πού γρήγορα κι' απ' την άστρατη...

Τρέχει και φτάνει σ' ένα φορμό νησί...

Πέφτει πάνω στη γλήφ, πέφτει άπελπισμένος και πεθαίνει απ' τον καιμό του...

Έχει το έπιθετο Αλεξάνδρου και είναι ογδόνα έξη χρόνων, αλλά καλά διατηρημένη, κι' η μικρότερη, η Κριστοούλα, που είναι τώρα κιανιά έξητατατατα χρόνια. Άπό τα άλλα αδελφά, ο Γιώργης πέθανε στα 1904, ο Αλέξανδρος στα 1911, η Χαριζία στα 1921 και η Σοφία τον έφετινο Ιούλιο του 1930.

Η τρις αδελφές του Παπαδιαμάντη είχαν κείνες, γιατί είχαν άφοσιωθεί στον πολιτισμική τους άδελφό, που ήθεσαν καλά την άξια του. Μετά τον θάνατο του Παπαδιαμάντη, επί χρόνια είχαν κείνες χωρίς κιαμιά προστασία οικονομική ή τρις έλευτερες γρηές αδελφές.

Το 1918 έξ άκουμής ενός άνδρου που έδημιούργησε ο έποικισμός νος σ' Αθηναίη έφημερίδα. Έγινε με άσημή κίρησι και μαζεύτησαν άφοξά χρήματα, τα όποια έστύλθηκαν στις τρις αδελφές του Παπαδιαμάντη, Άχουα έθουλε κι' ένα κοντά δικασίον διαζυγίον τον άνδρα το Πατριωτικό Ίδρυμα Περιβάλλοντος και σ' αυτό κιαμιά άφοξά τα όη η αδελφές του Παπαδιαμάντη καθόρισαν άποσπιδίτη να μη πεινούν. Άτυχός όμοιο το Πατριωτικό Ίδρυμα, έπαρδιζόμενο τόρα από τον νέο όργανισμό του, έωψε την δικασίονη περιβάληση, με προσωπική δέ έθήνη του, ο Προξένος του Ίδρυματος κ. Λοξιάδης έπεισε που δύο μέρων χίλιες δραχμές που έχρησίμευαν για να πληρώσει η Κριστοούλα τα χρέη της κηδείας της πεθαμής της αδελφής.

Αν ήθελε το Κράτος να δώσει μιάν έλαχίστη σύνταξη στην έπιφύσα λεύτερη αδελφή του Παπαδιαμάντη, θα έκανε ένα έργο στοιχειώδους φιλανθρωπίας.

Ο Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης άπρηξεν ένας από τους δύο γενναίους άνθρώπους, μολοντί ήταν τόσο φτωχός.

Έδανείζονταν για να βοηθή αυτούς που έπασχαν. Μιά δραχμή του ζητούσε, δύο σου έδινε, και ποτέ δεν ζητούσε τα δανεικά. Η φιλελευθέρια και η γενναίωση ήσαν από τα πράγματα που έχρησιμεύονταν τον μεγάλο Σκιαθίτη δημοσιογράφο, το φτωχό και γυμναστικό, τον ταπεινό κι' έρησανο...

K. ΦΑΛΤΑ-ΓΤΣ

ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΛΙΑ ΚΑΙ ΣΠΑΝΙΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΠΟΛΛΑ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΑ

Ένα έξαστιχο του Ούγκω. Στις πλάτες του σκελετού. Η χρηματικές κι' η πνευματικές δαπάνες του Δουμά. Ένα κύττογραφο του Ντυμφρ με άξια. Το έπιτόμιο του Φραγκλίνου. Πώς σκέπτονται η χήρες. Ο Βισμαρκ κι' οι φαλακροί, κτλ.

Κάποιος φίλος του Βιστωρος Ούγκω είξε στο σπίτι του ένα σκελετό, πάνω στις πλάτες του όποιον ο ποιητής παρεκλήθη και έγραψε τους έξης στίχους:

Ω σκελετέ, τί έκανες, για πές μου, την ψυχή σου; Λαυπάδα, τί την έκανες τη φλόγα τη λαυρη σου; Έργο κλουδί, τί τώκανες κείνο τ' όραίο τ' άηδόνι πουλε τραγουδι άμονικό και σώπαινα οι πόνοι; Ηραίστιο, τί την έκανες την πύρη σταδο σου; Ω δουλε τί τον έκανες, πές μου, τον κύριο σου;

Μιά μέρα πήγε να έπισκεφτή τον Άλεξ. Λοιμά πατέρα ο ποιητής Ασιετκούβ. Έπειδή όμως δεν τον βρήκε εκεί και δεν είχε έπισκεπήριο να του άφήση, βρήκε πάνω στο γραφείο του το βιβλίον των καθημερινών έξόδων, στο όποιο έγραφε το έξης τετράστιχο:

Σημειώνω κάθε μέρα ο Δουμάς μες στο βιβλίον ποια η μαγειρίσα του δαπανά από τον καταθώση πόσο πνεύμα κάθε μέρα δαπανά να σημειώσει!

Ο όνομαστός πολιτικός της Γαλλίας Ντιφόρ έλαβε κάποτε από κάποιον άγνωστο νέο ένα γράμμα, δια του όποιου παρεκλήθη να του στείλη ένα αυτόγραφο του. Στην αίτησι αυτή ο Ντιφόρ άπάντησε έξης:

Η έπιθυμία που έχετε να άποκτήσετε ένα αυτόγραφο μου με κοιλακεί. Αλλά γνωρίζω ότι αυτό και μόνο θα είχε μικρή άξια. Γι' αυτό κρινώ άναγκαίο να το συνοδεύω με μιάν καλή νυμφολή την όποια άκολουθώ επί έξητα χρόνια και η όποια πάντοτε με όφελει. Ίδου:

Αν κοιμάσαι άποθραδός και ξυπνάς πόνοι κωρίς, πλουτι, ύγια και σοφία μαθε τότε πως θα βοηθ. Έυχόμια λοιπόν να μείνετε ίκανοποιημένος μιάν μέρα κι' έσεις, αν την άκολουθήσετε.

Το έπιτόμιο του μεγάλου έφεροέτου Βενιαμίν Φραγκλίνου συντάχθη από τον ίδιο και έχει ές έξης:

Έδώ αναπαύεται, φορα τών σκολήνων, το σώμα του τυπογράφου Βενιαμίν Φραγκλίνου, όμοιο με παλιό δεμένο βιβλίον, του όποιου λείπει το περιχόμενο και άρηρεθή η έπιγραφή και το έπαχρωμένο. Το βιβλίον όμως δεν θα χαθή, αλλά καθός έπιστετε ο ίδιος, θα ξαναφανή σε νέα και κομωτήρη έκδοσι, έπιδοθωμένη και έπιθεορημένη από το συγγραφέα!

Όμοιόν τρις χήρες: Η π ρ ο τ ή: Όταν είχα τον άντρα μου, ήμουν έπιτομική, κι' έλιζο να γίνω πάλι. Γι' αυτό θα ξαναπαντρευτώ...

Η δ ε υ τ ή: Ήμουν δουτιχής στον πρώτο μου γάμο, αλλά έλιζο να έτιχηρο στο δεύτερο. Γι' αυτό θα ξαναπαντρευτώ...

Η τ ρ ι τ ή: Ήμουν έπιτομική στον πρώτο μου γάμο και δουσιμεμένη στο δεύτερο. Πρέπει να δοκιμάσω τον τρίτο. Γι' αυτό θα ξαναπαντρευτώ...

Ο Βισμαρκ, ως γνωστόν, ήταν φαλακρός και εκτός αυτού έδειχνε ιδιαίτερη σιμπαθή προς τους υπαλλήλους που είχαν φαλάρα. Όταν τον ρώτησαν κιαμιά γιατί το κάνει αυτό, ο σιδηρός άρχιζαγκέλλιος άπάντησε:

— Αυτό το κάνω, γιατί με τέτοιους άνθρώπους δεν πάωχω ποτέ κινδύνος να... πιστώσει ά π' τ ά μ α λ λ ι ά...

Μιά μέρα ο Γάλλος συγγραφέας Βιλλιέ ντέ Λιλ Άντάνι καθόταν σ' ένα κιαμεινό και ήταν βοηθόμενος στις όνειροποιήσεις του.

Σε λίγο πέρασε από εκεί ένας συνάδελφός του, μετρίας όμοιο άξιας, ο όποιος άρχισε να τον ποιητή στον όμοιο και δείχοντάς του τον όνομό του είπε:

Τά ίδια λοιπόν, Βιλλιέ, τά ίδια...

Μ' αυτό ήθελε να του πη ότι διαρκώς έταξείδευε στα όνειρα.

Και ο ποιητής δείχοντας με το χέρι του τη γη του άποξήρησε με τις ίδιες λέξεις:

Και σ' τα ίδια, όλο τα ίδια...

Κάποτε πάλι ρώτησε τον Βιλλιέ ντέ Λιλ Άντάνι μιάν κηρία:

— Έσεις που γνωρίζετε τόσο πολύ τον Βάγκερ, τον έφιρτατε εχθρόστο στη συνουμία του;

— Μπορεί ποτέ να κωβεντιώση εχθρόστο ο Βελούβιος; άποξήρησε χαρακτηριστικά ο ποιητής.

Handwritten signature or mark.

